

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

i.remissvar@regeringskansliet.se

kopia: sebastian.axelsson@regeringskansliet.se

Remiss av slutbetänkandet SOU 2022:21 Rätt för klimatet Ert dnr M2022/01364

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. Länsstyrelsen är dock tveksam till förslaget att en ny punkt i 3 kap. 16 § plan- och bygglagen införs som avser att Länsstyrelsens granskningsyttrande över planer ska innefatta en bedömning av transporteffektivitet. Länsstyrelsen instämmer samtidigt i utredningens bedömning att transporteffektivitet inte bör läggas till som överprövningsgrund för detaljplaner.

Länsstyrelsen anser vidare att klargöranden behövs om förhandsbesked till elnätskoncession ska kunna lämnas innan avgränsningssamråd genomförts. Under samrådsprocessen och upprättandet av en miljökonsekvensbeskrivning kan konflikter mellan motstående intressen framkomma. Det är då viktigt att alternativa sträckningar kan beaktas vid den slutliga prövningen.

Länsstyrelsen välkomnar att prövningen av linjekoncessioner förtydligas och tillstyrker att länsstyrelserna får ett uppdrag att utreda och klargöra sin roll i avgränsningssamråd och prövning av elledning som kräver linjekoncession.

Länsstyrelsen instämmer med slutsatsen att en utveckling mot ett transporteffektivt samhälle krävs där trafikarbetet med personbil, lastbil och inrikes flyg bör minska men vill samtidigt lyfta att olika förutsättningarna finns inom landet. Gotland är beroende av flyg och sjöfart. Utifrån dagens trafik är det inte en självklarhet att flyget som transportsätt för persontransporter har högre klimatpåverkan jämfört med sjöfart.

Länsstyrelsens synpunkter

Kap. 4. Ändringar i miljöbalken för att främja verksamheter som bidrar till klimatomställningen mm

4.1 En klimatanpassad platsvalsregel

Länsstyrelsen bedömer att den föreslagna ändringen i platsvalsregeln i 2 kap. 6 § miljöbalken innebär att lokaliseringsaspekter som bidrar till minskad klimatpåverkan får större tyngd samt att nylokalisering av verksamheter som bidrar till minskad klimatförändring får större tyngd vid avvägningar mot andra intressen, exempelvis vid bedömningen av lokalisering av nya vindparker. Som utredningen redovisar kommer den dock troligen ha liten betydelse vid avvägning mot områdesskydd och artskydd,

medan det är oklart hur praxis kommer att utvecklas med avseende på avvägningar som exempelvis avser olägenheter för närboende eller konflikter med andra intressen, bland annat försvarsintressen, som etableringar av exempelvis vindparker kan innebära.

4.3 Totalförsvarets intressen

Länsstyrelsen välkomnar att uppdrag lämnas till Försvarsmakten att ta fram vägledning om hur verksamheter som bidrar till klimatomställningen (exempelvis vindkraft) kan samexistera med totalförsvarets intressen men anser det samtidigt särskilt viktigt att Försvarsmakten finner vägar att föra dialog direkt med verksamhetsutövare i tidiga skeden av deras samrådsprocesser.

Kap. 6. Elnät, linjekoncessioner

6.2 Elnät i planering

Enligt förslaget ska regeringen tillsätta en utredning som särskilt ska analysera hur energi- och klimatplanering kan struktureras och samordnas på ett tydligare sätt. Utredningen skulle bland annat innefatta en översyn över hur länsstyrelsernas arbete med regionala energi- och klimatstrategier kan stärkas genom framtagande av planeringsunderlag och handlingsplaner inom områdena energi- och klimat, som uppdateras med lämplig regelbundenhet. Länsstyrelsen ser positivt på en utredning med fokus på struktur och samordning och vill samtidigt framhålla att en förutsättning är att de komplexa planeringsunderlag som avses tas fram sker samordnat utifrån samma kriterier och med samma resurser för alla län. Länsstyrelsen välkomnar att Boverket får ett uppdrag att ge ytterligare vägledning i samråd med andra nationella myndigheter.

Aktuella och tydliga riksintresseanspråk är av stor vikt för den kommunala översiktsplaneringen och lokaliseringsprövningar. Länsstyrelsen ser positivt på att Energimyndigheten utpekar områden av riksintresse för *energidistribution* och vill understryka att områden som pekas ut behöver ha tydliga avgränsningar och värdebeskrivningar.

6.3 Tydligare prövning av linjekoncessioner

Länsstyrelsen tillstyrker förslag som förtydligar prövningen av linjekoncessioner och att Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att ta fram vägledning om elektromagnetisk strålning och Naturvårdsverket rörande fåglar. Länsstyrelsen tillstyrker också att länsstyrelserna får ett uppdrag att utreda och klargöra sin roll i avgränsningssamråd och prövning av elledningar som kräver linjekoncession. Länsstyrelserna bör kunna bidra till att underlätta lokaliseringstudier, effektivare samråd samt att syftet med biotop- och strandskydd beaktas.

6.4 Bedömning av luftledning respektive kabel vid linjekoncession

Länsstyrelsen välkomnar kriterier för när luftledning respektive kabel bör användas eftersom det är en frågeställning där nätägare, myndigheter och andra parter ofta kan ha olika syn och där kunskapsunderlaget brister för entydiga jämförelser.

6.5 Förhandsbesked till elnätskoncession

Förhandsbesked till elnätskoncession föreslås kunna lämnas innan avgränsnings-samråd genomförts. Det framgår dock inte helt klart i vilket skede och omfattning motstående intressen kan bedömas. Det behöver klargöras om alternativa sträckningar för elledningen med syfte att undvika konflikter med de motstående intressen som senare framkommer i samråd och miljökonsekvensbeskrivning kan beaktas vid den slutliga prövningen.

6.6 Undantag från strandskydd och biotopskydd

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om undantag från förbud och skyldighet att söka dispenser enligt 7 kap. miljöbalken för starkströmsledning som prövas för linjekoncession enligt ellagen. Utifrån erfarenhet av liknande processer rörande vägplaner som berört biotop- och strandskydd bedömer Länsstyrelsen att utredningens förslag om att integrera bedömningar av strand- och biotopskydd i prövningen av linjekoncession enligt ellagen torde fungera. De berörda skyddsområdena har dock fortsatt samma värden avseende biologisk mångfald och tillgänglighet varför det är viktigt att påverkan på dessa värden utreds med stor noggrannhet vid koncessionsprövningen. Koncessionsprövningen bör då innefatta påverkan på de skyddsvärda objekten under såväl anläggningsfas, driftsfas med underhållsarbeten samt vid nedmontering/avetablering.

Kap. 8. Ett transporteffektivt samhälle

8.1 Transportsystemets klimatomställning och ett transporteffektivt samhälle.

Länsstyrelsen instämmer med slutsatsen att en utveckling mot ett transporteffektivt samhälle krävs där trafikarbetet med personbil, lastbil och inrikes flyg bör minska. Länsstyrelsen vill dock lyfta de olika förutsättningarna som finns inom landet. Gotland är beroende av flyg och sjöfart. Utifrån dagens trafik är det inte en självklarhet att flyget som transportsätt för persontransporter har högre klimatpåverkan jämfört med sjöfart.

8.2 Starkare styrning, Trafikverkets roll och transportplanering för ett transporteffektivt samhälle.

Länsstyrelsen välkomnar förslag som bidrar till starkare styrning så att den nationella planen och länsplanerna kan bidra till ett transporteffektivt samhälle. Det är också bra om Trafikverkets uppdrag förtydligas och utökas.

Länsstyrelsen välkomnar vidare förslaget om ökat genomslag för fyrstegsprincipen i transportplaneringen, särskilt utredningens förslag om att ta fram en katalog över verkningfulla steg 1- och steg 2-åtgärder samt förslag om hur finansiering kan lösas om naturlig finansiering saknas.

8.3 Transportvillkor i miljöbalken

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att transporter ska bedömas och transportvillkor kunna föreskrivas vid tillståndsprövning enligt miljöbalken.

8.4 Utvecklade stadsmiljöavtal

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om en utredning om statligt stöd ska kunna lämnas även till drift av lokal eller regional kollektivtrafik inom ramen för stadsmiljöavtal. Länsstyrelsen bedömer att detta skulle utgöra ett mycket viktigt stöd i länet.

8.5 Fyrstegsprincip i miljöbedömning av översiktsplaner och detaljplaner

Länsstyrelsen delar uppfattningen att planer som orsakar betydande trafikflöden behöver uppmärksammas men anser inte att denna aspekt bör särbehandlas så att andra viktiga områden som inte nämns prioriteras ned. Länsstyrelsen bedömer det bättre att vägledning för miljöbalken respektive plan- och bygglagen utvecklas att även ta upp frågor om betydande trafikflöden. Kommunerna behöver också vägledning i praktisk tillämpning vid översikts- och detaljplaneprocesserna.

8.6 Länsstyrelsens roll i fysisk planering

Länsstyrelsen anser liksom utredningen att frågan om transporteffektivitet behöver komma upp i tidiga skeden av processer för översikts- och detaljplaner. För bedömning av transporteffektivitet i olika planer behöver vägledning utvecklas.

Länsstyrelsen konstaterar däremot att förslaget om att införa en ny punkt nr. 5 i 3 kap. 16 § plan- och bygglagen om vad Länsstyrelsens granskningsyttrande ska behandla inte är förenligt med de ändringar som nyligen genomförts i lagen (den 1 april 2020). Ordet ”enbart” fördes in i paragrafen vilket innebär att Länsstyrelsens granskningsyttrande ska begränsas till frågor under ingripandegrunderna i plan- och bygglagen. Detta lyftes fram som ett viktigt förtydligande i översynen för att Länsstyrelsens granskningsyttrande ska bli tydliga för efterföljande planering och prövning. Länsstyrelsen bedömer att förslaget till ändring av 3 kap. 16 § skulle innebära otydligare granskningsyttranden vilket inte gynnar kommunerna eller andra aktörer.

Länsstyrelsen anser vidare att transporteffektivitet *inte* bör läggas till som en överprövningsgrund eftersom detta skulle bli svårt att tillämpa samt bli alltför ingripande mot kommunerna.

Konsekvenser för Länsstyrelsen

Länsstyrelsernas resurser inom energi- och klimatområdet har minskat kraftigt. Länsstyrelsen konstaterar att det behövs nya resurser för de särskilda uppdrag som föreslås lämnas till länsstyrelserna, vilket också påpekas i utredningen. Det kunskapsstöd om elnät och elnätsplanering som föreslås lämnas från andra statliga myndigheter till länsstyrelserna får också uppfattas som en nödvändig förutsättning.

Ärendet

Länsstyrelsen har fått Klimaträttsutredningens slutbetänkande SOU 2022:21 på remiss från Regeringskansliet. Utredningens förslag syftar till att snabba på energiomställningen och förbättra förutsättningarna för att Sveriges klimatmål nås. Förslagen rör ändringar i lagstiftningen, effektivare prövning av elnät samt ett transporteffektivt samhälle.

Länsstyrelsen har tidigare, den 14 oktober 2021, lämnat yttrande över utredningens delbetänkande (Länsstyrelsens dnr 509-2652-21).

De som medverkat i yttrandet

Detta yttrande avges av landshövding Anders Flanking med Lena Kulander som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Stefan Persson, samhällsplanerare Elin Sander, klimat- och energisamordnare Agneta Green, naturvårdshandläggare Per-Arvid Berglund samt länsjurist Martin Fritz deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.